

דקדוקי קריאה וטעמים בפרשת וארא ובהפטרה ובראשון של בוא

ו ג וָאֵרָא:	הטעם ברי"ש מלרע
ו ז לֹא־לֵהִים:	האל"ף כלל אינה נשמעת
ו כה פִּינַחֶס:	הנו"ן בשוא נע
ו כז הַמִּדְבָּרִים:	למרות הגעיא המ"ם בשוא נח ¹
ז י וַיַּעֲשׂוּ כֵן:	הטעם נסוג אחור ליר"ד ²
ז טו אֲשֶׁר-נִהְפָּךְ:	ה"א בשווא נח ודגש קל בפ"א
ז טז שִׁלַּח:	יש להקפיד על הדגש בלמ"ד להבדיל בין בניין קל לפיעל ובין עבר לציווי ³
ז יט וַיְהִי-דָם:	געיה ביר"ד הראשונה. וַיְהִי דָם: טעם נסוג אחור לה"א הראשונה
ז כ וַיִּהְיֶה-כֵּן:	מרכא ⁴ בה"א מורה על העמדה קלה שם, יש לקרא וַיִּהְיֶה-כֵּן, הפ"א בשוא נע
ז כב בְּלִטְיָהֶם:	כאן ולהלן, ח ג ו-ח יד, ללא ה"א בין הלמ"ד לטי"ת, לעיל ז יא בְּלִטְיָהֶם
ז כז בַּצִּפְרִדָּעִים:	הצד"י רפויה ובשווא נע ⁵
ח א עַל-הַנְּהָרֹת:	לפי חלק מכתבי היד הדרבן (קדמא או מקל) בעי"ן, לפי כל ספרי תימן, בה"א הראשונה ⁶
ח א עַל-הַיָּאֲרִים:	אין געיה בה"א והשווא ביר"ד נח. וַיִּהְיֶה: במלעיל
ח ב הַצִּפְרִדָּע:	כאן הצד"י דגושה, ובשווא נע
ח ה וּמִבְּתִיד:	התי"ו בדגש קל ⁷
ח ז וְסִרְוֹ:	הטעם ברי"ש מלרע. וּמִבְּתִיד: על אף האי נוחות הטעמה משנית בב"ת
ח טו אֶצְבָּע:	מלרע
ט ט אֶבְעָבָעַת:	עי"ן בשווא נח, ב"ת שלאחריה בדגש קל, יש לקרא אבֶע-בָּעַת
ט כג וַתִּהְלֶךְ אֵשׁ:	טעם מרכא נסוג אחור לתי"ו, כך הוא במדויקים ⁸ .
ט ל תִּירְאוּן:	הרי"ש בשווא נע, הקורא בשווא נח משנה למשמע של ראייה
הפטרת וארא יחזקאל כח כה – כט כא (תימנים מתחילים בפס' כד):	
כח כה וְנִקְדְּשִׁתִּי:	הטעם בדל"ת למרות וי"ו ההיפוך ⁹
כח כט ג וְאַמְרָת:	מלרע. הִנְנִי: הנו"ן בשוא נח, וכן בהמשך הפרק. הַתִּנִּים: במ"ם סופית ולא נו"ן
כט ד וְהִדְבַּקְתִּי:	מלרע. בְּקִשְׁשִׁתִּיד: שי"ן שמאלית, יש לבטא נכונה בעיקר ההוגים תי"ו רפויה

¹ בגליון וארא סח הייתה אריכות על זה

² בקורן המילים מוקפות, אבל בידנו ספרים מדויקים יותר

³ לקריאה שאינה מבחינה בין קמץ לפתח

⁴ מעניין, אע"פ שרוו"ה במשפטי הטעמים שלו מביא כלל שיש כאן (במקומות כמו כאן) מרכא תביר באותה תיבה, בחומשים שלו הוא נמנע מלהטעים כך. בתנ"ך קורן הלכו בעקבותיו גם בזה. בנ"ך בהרבה מקומות הטעימו אל נכון. וזו אחת התשובות למה אני מעדיף תנכים יותר מדויקים!

⁵ בכ"י לנינגרד ובעדות על נוסח כא"צ יש חטף פתח בצד"י, מה שמוכיח ללא ספק כי השוא הוא נע

⁶ אין בזה נפקא מינה למעשה, אנו מעדיפים את ההטעמה הנהוגה בכא"צ.

⁷ בתורה קדומה, בחלק הדקדוק נאמר על כך: "התי"ו בדגש קל, וכן כל לשון בתים שבא בלשון רבים יבואו בדגש קל, זולת ב' שיצאו מן הכלל לדעת בן אשר ובאו בדגש חזק..." לדידן די לציין שאין זה דגש סוגר הברה, כי הקמץ בב"ת הוא רחב.

⁸ בקורן ודומיו, המילים מוקפות ובתי"ו געיה בלבד, ואין זה עיקר.

⁹ כיון שאין נסיגה להברה סגורה, עלינו להגדיר שעקב הסמיכות למילה הבאה המוטעמת בתחילתה נשאר הטעם במקומו.

כש"ן שמאלית

כט ז בְּתַפְשָׁם: הת"ו בקמץ קטן. וּבְהִשְׁעָנָם: הבי"ת בשווא נח וגעיה בה"א, יש לקרא וב-ה-
שענם. מְתַנִּים: המ"ם בקמץ קטן
כט ח אֲדָנִי יְיָ: לקרוא אֲדָנִי אֱלֹהִים
כט ט וְחִרְבָּה: החי"ת בקמץ קטן וכן הדבר בפסוק הבא לְחִרְבּוֹת
כט יא תַעֲבֹר-בָּהּ: בי"ת ראשונה בקמץ קטן
כט יב נִשְׁמֹות: יש להקפיד על הדגשת המ"ם, לשון שממה ולא נִשְׁמָה. מְחִרְבוֹת: המ"ם בקמץ רחב,
במבטא "ישראל" נקרא כפתח.
כט יד וְהָיוּ שָׁם: טעם נסוג אחור לה"א. שְׁפִלָּה: הפ"א בקמץ, לא שְׁפִלָּה, כן הדבר בפסוק הבא
כט טו וְהִמְעֵטְתִּים: הטי"ת, למרות הקושי, בשוא נח
כט יח נְבוּכַדְרֶאצַּר: ברי"ש לא בנו"ן ובמלרע. לֹא-הָיָה לוֹ: טעם נסוג אחור לה"א הראשונה
כט כ אֲשֶׁר-עָבַד בָּהּ: טעם נסוג אחור לעי"ן וכן הדבר בהמשך הפסוק עָשׂוּ לִי

ראשון של פרשת בא:

י ג לַעֲנֹת: בנין נפעל, לא להחליף עם לַעֲנֹת או לַעֲנֹת
י ד אִם-מָאֵן: לתת רווח בין הדבקים
ט ו וּמָלְאוּ: הלמ"ד בשוא נע, לא לקרוא וּמְלוּ
י ט בָּצֻצֵנוּ וּבִבְקֻרָנוּ: יש להיזהר על הפרדת התיבות מפני 'הדבקי'. כִּי חֲגֵה' לָנוּ: מרכא
בתיבה כִּי, טפחא בתיבה חֲגֵה'
י יא לֹא כֵן: הכ"ף ברביע לא בגרשיים. מִבְּקָשִׁים: הקו"ף רפויה בשוא נח. וַיִּגְרֹשׁ: הטעם בגימ"ל
מלעיל

ו מהספר תורת הטעמים הרב אברהם ויסבלום נר"ו

לְכֹן אָמַר לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְיָ וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבִלַת מִצְרַיִם וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעֲבָדְתָם וְגֵאלְתִּי אֶתְכֶם בְּזֵרוּעַ נְטוּיָה
וּבִשְׁפָטִים גְּדֹלִים: לכאורה היתה האתנחתא צריכה להיות ביאני ה'
לְכֹן אָמַר לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְיָ, וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבִלַת מִצְרַיִם וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעֲבָדְתָם וְגֵאלְתִּי אֶתְכֶם בְּזֵרוּעַ נְטוּיָה
וּבִשְׁפָטִים גְּדֹלִים¹⁰:
אמנם באמת יאני ה' אינו דיבור כשלעצמו, אלא מתחבר עם מה שלאחריו: אני ה' נאמן להוציא אֶתְכֶם
מִתַּחַת סְבִלַת מִצְרַיִם וגוי ולפיכך חיברוהו הטעמים להמשך.

ז כ מהספר תורת הטעמים הרב אברהם ויסבלום נר"ו וְשָׂרָץ הַיָּאֵר צִפְרָדְעִים וְעָלוּ וּבָאוּ בְּבֵיתָךְ וּבְחֹדֶר מִשְׁכְּבְּךָ
וְעַל-מִטָּתְךָ וּבְבֵית עֲבֹדֶיךָ וּבְעַמֻּד וּבְתִנּוּרֶיךָ וּבְמִשְׁאֲרוֹתֶיךָ:
דרך הטעמים לחלק רשימות ארוכות באופן שחלק קטן נשאר בסוף, אבל כאן פסקו הטעמים וְעָלוּ וּבָאוּ
בְּבֵיתָךְ – וּבְחֹדֶר מִשְׁכְּבְּךָ וְעַל מִטָּתְךָ / וּבְבֵית עֲבֹדֶיךָ וּבְעַמֻּד – וּבְתִנּוּרֶיךָ וּבְמִשְׁאֲרוֹתֶיךָ. ואפשר שעשו כן כדי
להשוות את אברי הפסוק במשקל ובקצב.
אך אפשר לומר שהפיסוק בנוי לפי התוכן. דהיינו שהוא מעמיד את בית פרעה ומיתתו בפני עצמם –
להדגיש כי הצפרדעים המאוסות¹¹ ישרצו אף בביתו ומשכבו השמורים והמכובדים! ושוב מסיים ומזכיר
את השאר וּבְבֵית עֲבֹדֶיךָ וּבְעַמֻּד וּבְתִנּוּרֶיךָ וּבְמִשְׁאֲרוֹתֶיךָ.
בהערה מעיר על צורת ההפסק ומפנה לדבריו במבוא הספר בעמ' קי.

¹⁰ א"ה ידידנו נר"ו הציג טעמים חלופיים לכל הפסוק, אך לא ראיתי צורך להעתיקם.

¹¹ א"ה: יש לדון שהמקרא משמש בצפרדעים בלשון זכר ונקבה וְעָלוּ הַצִּפְרָדְעִים: וְעָלוּ הַצִּפְרָדְעִים וְתָבֵס; רק בַּיָּאֵר תִּשְׁאָרְנָה: וְתָבֵס הַצִּפְרָדְעִים
אפשר לדחות שבעתיד רבים לפעמים צורת זכר משותפת גם לנקבה. נראה יותר שיש כאן שימוש בזכר.

ישנם פסוקים המורכבים מכמה צלעות, וצורת ההפסק חוזרת על עצמה שוב ושוב, ונותנת יופי מיוחד לפסוק. ועליו
ובאו בביתו ובחדר משכבו ועל-מטהו ובבית עבדיו ובעליו ובתנוריו ובמשארותיו¹²:

המשך הנוסח ומקורותיו משנת עז המקורות ששימשו את ר"מ ברויאר ז"ל לקביעת נוסח המקרא.

ט כג ותהלך: לששד. ותהלך: מ"ש

מנחת-שי: ותהלך-אש: במקף. ועיין מ"ש ביהושע סי' ו'. [ותהלך-אש].
מנחת שי יהושע ו' יז כל אחת-ע דינו להנקד בחטף פתח כגון שאלו רחצו מחרו יעקב אחרן ודומיהם ולפיהם יש
מתג וג' מבטלים יש להם סימן נד"ח, פירוש "נגינה מקדמת, ד"גש שלאחריו, "ח"ירק שלפניו באות של
שמוש. ושלשתם נמצאו בפסוק א' רק רחב הזונה תחיה היא וכל אשר אתה בבית כי תהבאתה את המלאכים אשר
שלחנו ודין חירק שלפניו אינו נוחג בהיותו באות של יסוד כגון נאצו (במדבר טז, ל ועוד) נאפו [נמצא רק נאפו] כחשו (יהושע
ז, יא), מחרו (ישעיהו כט, יז) אבל בהיותו באות של שימוש נוחג ומבטל החטף פתח כגון תחיה יהיה יחיה ויוצאים מכלל
זה ותהלך אש ארצה ולשונם תהלך בארץ (תהלים עג, ט) כי חירק באות של שימוש ואינו מבטל החטף פתח
ואספמיא מוסיפים עוד מבטל אחר כל שיש יו"ד לאחריו כגון ישעיה ידעיה זרחיה שמעיה¹³ וכן ועזא ואחיו (שמואל
ב, ג) וכן רעיון רוח (קהלת א, יז) חוץ מן לתחית (בראשית ו, יט ועוד) שאין הי' מבטל החטף פתח:

ט כד אשר: לשש, מ"ש. אשר: ד הערה 5 ד השה את ההטעמה בשני הפסוקים המקבילים: יח, כד.

מנחת-שי: אשר: בתלשא לא בקדמא. [אשר].
יש לציין שתלישא גדולה היא מפסיק ואזלא (קדמא) הוא מחבר.

ט לא השערה: לשד, הס'. השערה: ש' ההטעמה מלעיל תמוהה למדי. הערה 6
כן נתפרשה ההסכמה בכ"צ כג. 7. כך מפרש ייבין את הסכמת בן-אשר ובן-נפתלי כאן.

ט לג ייחללו: ל, ב"א. וייחללו: שש, ב"נ

הפטרת וארא

ייחזקאל כח כה קס: אקד. קס: ל לנינגרד מדגיש אחרי הברה פתוחה (וי"ו של יהו"א).

כו אתם: אלד, מ"ג"א לט כד. אותם: ק; מסביבותם: אלק, מ"ק"א. מסביבתם: ד

כט א העשרית: אקד, מ"ג"ש כה ה. העשרית: ל בספר כא"צ והנוסח המקובל של המקרא מביא שגם
נוסח ששון; ללא יו"ד. הוא אינו מביא את לשון המסורה כשהנדון הוא לנינגרד, כי רבים בו הכתיבים החורגים.

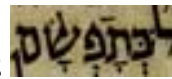
ד חחיים כ' חחיים ק': אלקד, מד"ל, מע"ד, מ"ש. חחיים כ' וק': מע"ל, מד"ד
מנחת שי יחזקאל כט ד: חחיים - יתיר יו"ד ונקרא ביו"ד א' חחיים וכצ"ל בחילופים למערבאי:

ז בתפשמ: לקד. כתפשמ: א?; ככפך: אלק. ככפך: ד; ובקשעם: אל, ב"א. ובקשעם: ק, ב"נ

¹² הוא מציין שבמלים שיש יו"ד אחרי הסגול, אין כאן צורת הפסק אלא יו"ד רבים, (אבל גם הם משתתפים ביופי המיוחד הזה, מלבד זאת
בסוף הפסוק גם רבים וגם הפסק. א"ל).

¹³ מ"ש ביהושע: מ"ש יחז' ו' יז (רק רחב הזונה תחיה).

¹³ במקומות האלה יש געיא לפני הגרונית בדומה לגעיא של יקיה. ישעיה ידעיה זרחיה שמעיה, זו מגעיות הרשות שאינה מסומנת
תמיד. יש ויכוח אם על פי שיטה.

כך נראית מלה זו בכא"צ: אפשר להבחין בשתי נקודות הסילוק מהפסוק הקודם (מודעת זאת שבכתבי היד הנקודות אינן יורדות לסוף רוחב האות, ולעתים אינן מופיעות כלל), אך אין המקרה היחיד בכתר ארם צובה שבי"ת דומה לכ"ף. בעניין השני ונציה מדגיש אחרי הברה פתוחה בניגוד לחוק יהוא. בשלישי מחלוקת על מקום הגעיא, כלומר אם יש געיא בה"א.

יב תהיין: אלה, מ"ג-אד. תהינה: ק בספר 'כא"צ' והנוסח... עמוד 101 מלבד שמציין שגם ששון: גורס בנו"ן ארוכה, מביא את נוסח המסורה מ"ג-אד (מ"ק-לש): תהיין ה' כת כן בנביא'...

יג מְצִיִּים: אל. מְצִיִּים: ד לפנינו הקטע אחרי האתנח: מִלֵּךְ אֲרֻבָּעִים שָׁנָה אֶקְבֵּץ אֶת־מְצִיִּים מִן־הָעַמִּים אֲשֶׁר־נָפְצוּ שָׁמָּה: אם נטעים מִלֵּךְ אֲרֻבָּעִים שָׁנָה אֶקְבֵּץ אֶת־מְצִיִּים מִן־הָעַמִּים אֲשֶׁר־נָפְצוּ שָׁמָּה: חלוקת הקטע תהיה כך ([מִלֵּךְ אֲרֻבָּעִים שָׁנָה] [אֶקְבֵּץ אֶת־מְצִיִּים] מִן־הָעַמִּים) אֲשֶׁר־נָפְצוּ שָׁמָּה: לפי חלוקה זו ההפסק במלה שָׁנָה גדול מההפסק במלה אֶת־מְצִיִּים ושניהם קטנים מההפסק מִן־הָעַמִּים. וזה לא מסתבר. ההטעמה לפי כא"צ ולנינגרד מסתברת הרבה יותר. ([מִלֵּךְ אֲרֻבָּעִים שָׁנָה] אֶקְבֵּץ אֶת־מְצִיִּים) [מִן־הָעַמִּים] אֲשֶׁר־נָפְצוּ שָׁמָּה:

יז וְלֹא אֱלֹהִים. וְלֹא: ד כנראה ונציה נסתפק איזה טעם מרכא או מונח.

יח גדולה: אק, מ"ש?, מ"ג-ל שופ' טו יח. גדלה: לד, מ"ש? מנחת שי: גדלה אל ער - הספרים המתחלפים במלא וחסר:

פֶּן לַחֲכָם וַיִּחַכְם-עוֹד

אנא שלחו את הערותיכם!

הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com

הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליונו מופיע שם):

<http://www.ladaat.info/gilyonot.aspx>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באוצר החכמה בפורום דקדוק ומסורה

<http://forum.otzar.org/forums/viewtopic.php?f=45> <http://www.ladaat.info/gilyonot.aspx> p=272195#p272195&t=10317&

אם אתם מתעניין

בהגטים הלשוניים של התורה

(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')

אתם מוזמן להרשם (בחנם)

לקבלת דוא"ל בעניינים לשוניים

בכתובת: franklashon@gmail.com

☺ בוא להחכים את עצמך ואת שאר המכתבים ☺